

Science and education: trends and prospects

Collection of scientific articles

RSCI / РИНЦ
Science Index

Submitted for review in

**Conference Proceedings Citation Index -
Social Sciences & Humanities (CPCI-SSH)**

 THOMSON REUTERS

**Ascona Publishing,
United States of America
2018**

Ascona Publishing, New York, United States of America

Science and education: trends and prospects

Reviewers:

Dr. Jerald L. Feinstein

DeVry University - Engineering Dean (Denver, Colorado, USA)

Cathy A. Enz,

Professor of Innovation and Dynamic Management Chair and is a full professor at the School of Hotel Administration at Cornell University (Ithaca, New York, USA)

Science editor:

Drobyazko S.I.

*Ph.D. in Economics, Associate Professor,
Doctor of Science, honoris causa, Professor of RANH*

Science and education: trends and prospects: Collection of scientific articles. - Ascona Publishing, New York, United States of America, 2018. - 376 p.

ISBN 978-0-9988574-2-0

Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, candidates and doctors of sciences, research workers and practitioners from Europe, Russia, Ukraine and other countries. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern economy and state structure. The collection of scientific articles is for students, postgraduate students, doctoral candidates, teachers, researchers, practitioners and people interested in the trends of modern economic science development.

ISBN 978-0-9988574-2-0

© 2018 Copyright by Ascona Publishing

© 2018 Authors of the articles

Kot K. INTERACTIVE PORTFOLIO AS A MECHANISM FOR INTERACTION BETWEEN TEACHERS AND PARENTS OF PRESCHOOL CHILDREN	307
Kulyk O.D. THE SECONDARY SCHOOL STUDENTS' SPEECH DEVELOPMENT.....	311
IN THE PROCESS OF LEARNING MORPHEMIC KNOWLEDGE AND WORD BUILDING: THE PSYCHOLOGICAL ASPECT.....	311
Matviienko Olena. PEDAGOGICAL COMMUNICATION IN CONDITIONS OF FORMING NEW UKRAINIAN SCHOOL	316
Ovsiienko L.M. THE MAIN PROBLEMS IN TEACHING LINGUISTICS STUDENTS ON THE BASIS OF COMPETENCY-BASED APPROACH.....	321
Oliynyk H.M. FEATURES OF SOCIOCULTURAL ANIMATION IN SOCIAL WORK	326
Kravets N. P. THE INFLUENCE OF FAMILY ON IMPROVING READING ACTIVITY IN TEENAGERS WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS.....	330
Kushniruk S.A. FORMAL-LOGICAL ANALYSIS OF THE CONCEPTUAL AND- TERMINOLOGICAL SYSTEM OF UKRAINIAN DIDACTICS	336
Pet'ko Lyudmila. FOREIGN LANGUAGE EXAM IN A PARTICULAR PROFESSIONAL FIELD OR PECULIARITIES OF ENTRANCE-2018 TO MAGISTRACY IN UKRAINE.....	342
Ruda H.S. MUSICAL-RHYTHMIC SENSATION AS A COMPONENT OF PUPILS' MUSICAL ABILITIES IN PRIMARY SCHOOL.....	348
Spivak Yaroslav. HUMANIZATION OF MODERN EDUCATION AS A MECHANISM PERSONALITY'S SUCCESS.....	353
Shcholokova O.P. MODERN VIEWS ON PIANO LEARNING SYSTEM IN THE TEACHING FUTURE MUSICIAN-TEACHER.....	358
Domina G. A. THE PSYCHOLOGICAL DIFFICULTIES OF THE PHENOMENON "LOST TWIN" AND POSSIBLE WAYS TO SOLVE THEM.....	365
Golins'ka Tetiana. THE APPLICATION OF NON-TRADITIONAL TECHNIQUES TO WORK WITH CHILDREN BY MEANS OF ART-THERAPEUTIC INFLUENCE.....	370

- майбутніх дефектологів в умовах університету // Ідеї гуманної педагогіки та сучасна система інклюзивного навчання : зб. матер. Всеукр. наук.-метод. конф. / уклад. О.Е.Жосан. – Кіровоград : Ексклюзив-систем, 2015. – С. 315–318.
9. Петько Л. В. Туризм – справа захоплююча // Рад. школа. – 1990. – № 11. – С. 25–29.
  10. Тарасов Л. В. Социокультурная анимация в XXI веке: концепция развития социально-поддерживающих гражданских инициатив в России : монография. – М. : Русаки, 2012. – 223 с.
  11. Тарасов Л. В. Социокультурная анимация: истоки, традиции, современность. – М. : Одухотворение, 2008. – 132 с.
  12. Ярошенко Н. Н. Социально-культурная анимация: учебное пособие [для студентов вузов]. – [изд. 2-е, испр. и доп.]. – М. : Московский гос. ун-т культуры и искусств, 2004. – 108 с.
  13. Kapska A. Y. Professional and ethical culture of the social worker: the import and structure // Science and practice: Collection of scientific articles. – Thorpe Bowker. Melbourne, Australia, 2016. – P. 252-256.
  14. Karpenko O.G. The formation of professionalism in future social workers in the conditions of higher school // Geopolitical processes in the world today: Collection of scientific articles. – «East West» Association for Advanced Studies and Higher Education. Vienna (Austria). 2016. – P. 301–304.
  15. Vainola R.H. Modelling of social sphere specialists' professional training // Science and practice: Collection of scientific articles. – Thorpe Bowker. Melbourne, Australia, 2016. – P. 249–251.

Kravets N. P.

Ph.D., Associate Professor

Dragomanov National Pedagogical University (Ukraine, Kyiv)

THE INFLUENCE OF FAMILY ON IMPROVING READING ACTIVITY IN TEENAGERS WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS

Кравець Н.П.

канд. пед. наук, доцент

НПУ імені М.П. Драгоманова (Україна, Київ)

ВПЛИВ СІМ'Ї НА УДОСКОНАЛЕННЯ ЧИТАЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДЛІТКІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

The article deals with the role of the family in organizing reading activity for the mentally retarded teenagers and upbringing them as active readers

Key words: *teenagers with special educational needs, reading activity, family.*

У статті розглянуто роль сім'ї в організації читацької діяльності розумово відсталих підлітків та виховання їх як активних читачів.

Ключові слова: *розумово відсталі підлітки, читацька діяльність, сім'я.*

Останнім часом знизився вплив сім'ї щодо позитивного впливу на дітей, насамперед підлітків, стосовно виховання їх як активних читачів художньої та науково-пізнавальної літератури. Між тим, умови життя й мікроклімат у родині впливають на загальний розвиток дітей та становлення їх як особистостей, що значною мірою залежить від типології сім'ї, зокрема сім'я нуклеарна чи розширена. Це важливо для сучасної родини, оскільки в розширених сім'ях забезпечується більш високий рівень виховного впливу на підлітків старшими

членами родини та підвищення сімейного контролю – однієї зі складових процесу соціалізації дитини. На розвиток та становлення особистості підлітків з особливими освітніми потребами, зокрема розумово відсталих, неабияке значення має наявність кількості дітей у сім'ї.

Зазвичай найсприятливіші умови для виховання дитини має однітна сім'я. Але часто в підлітків-одинаків внаслідок гіперопіки формується егоцентричний тип особистості із завищеною самооцінкою та досить високими вимогами. Доброзичлива атмосфера, толерантність, взаємодопомога характерні для дводітних родин. Віковими традиціями сімейного виховання відрізняються багатодітні сім'ї, у яких чітко визначено орієнтацію на працю, виховання взаємодопомоги. Проте соціальні та матеріальні умови життя останнім часом значно негативно вплинули на ставлення окремих сімей до дітей, незважаючи на те, нуклеарна чи розширена родина, повна чи неповна.

У сім'ях поступово втрачаються навички повноцінного сімейного емоційного спілкування батьків з дітьми, що негативно впливає на розвиток особистості дитини [1; 2; 3; 9; 10; 11; 12; 13; 14; 15]. Покинувши сама на себе дитина, насамперед підліток, починає шукати інших співбесідників, слухачів. Такими якнайчастіше через Інтернет стають слухачі, спілкування з якими відбувається завдяки мобільному зв'язку. Надмірне захоплення часто призводить до комп'ютерної залежності, зокрема й до комп'ютерної шизофренії. Не допустити, подолати комп'ютерну залежність допомагає батьківська корекція, яка є різновидом експлікаційної допомоги (лат. тлумачення, роз'яснення) батьками чи когось із дорослих членів сім'ї у роботі з дитиною [5]. Належних корекційних видів батьківської допомоги особливо потребують підлітки, які зі значними труднощами засвоюють навчальний матеріал з мови, літератури, математики тощо. В умовах сім'ї батьки можуть допомогти дитині засобами мистецтва, використовуючи бібліотерапію. Як вказує О. Осипова, «корекційне читання від читання взагалі відрізняється своєю спрямованістю на ті чи інші психічні процеси, стани, властивості особистості: змінені – для їх нормалізації, нормальні – для їх урівноваження» [8, с. 178].

Завдяки читанню художньої літератури, обговорюючи прочитане з батьками, підлітки опановують уміння спілкуватися, соціальний досвід, отримують естетичне задоволення від прочитаного чи прослуханого тексту, у них підвищується психічна активність. Але, щоб у домашніх умовах діти читали літературу, насамперед художню, необхідна їй наявність та володіння читацькою діяльністю. З цією метою ми провели дослідження, у якому взяли участь 893 учні 7-9 класів, 89 батьків та 26 шкільних бібліотекарів.

Відвідавши шкільні бібліотеки у бесідах з бібліотекарями виявили, що переважна більшість з них не проводять відповідних занять щодо прищеплення школярам бібліотечно-бібліографічних знань та умінь, не організовують авторські й тематичні виставки книг, літературних вікторин, читацьких конференцій, дискусій з дітьми щодо прочитаних ними книг; відсутні ілюстровані картотеки тощо, що не сприяє формуванню інтересу до книги та виховання учнів як активних читачів. За результатами опитування і

спостережень лише 13% бібліотекарів організують різноманітні заходи щодо формування у школярів бібліотечно-бібліографічних знань та умінь, зокрема й постійно залучають дітей до відвідування не лише шкільної, а й місцевої бібліотеки. На це негативно вплинуло закриття багатьох бібліотек у селах, де знаходиться значна частина шкіл-інтернатів для розумово відсталих учнів. Такий стан речей знижує ефективність позакласного читання, в процесі якого учні удосконалюють уміння й навички читацької діяльності.

Зустрічаючись в інтернатах з батьками учнів, ми намагалися виявити роль сім'ї в залученні дітей до читання художньої та науково-пізнавальної літератури. Зокрема нас цікавила наявність в родинах дитячої літератури, читання її дітьми та контроль батьків за цим процесом, оскільки в бесідах із багатьма дітьми дізналися, що у 11,93 % родин «вдома немає ніяких книжок». Лише у 63,9% сімей була наявна дитяча література, переважно вітчизняні й зарубіжні народні та літературні казки і оповідання про дітей. Батьки, в родинах яких наявна література для дитячого читання, відповіли, що діти, навіть учні 8-9 класів, переважно читають казки, оскільки інша дитяча література вдома відсутня [6].

Цікавим виявився факт, що літературу для дитячого читання у переважній більшості родин постачають не батьки дітей, а старші члени родини – бабусі й дідусі, які купують пресу для себе і водночас «щось для читання онукам, переважно казки». Проте незважаючи на наявність літератури, 48,2 % школярів її не читали; крім того, у 87,4 % сімей батьки не цікавилися читанням дітей. Переважно діти самі проявляли ініціативу, намагаючись розповісти батькам про що читали. «Мене не запитують, я сам їм розповідаю» – відповів восьмикласник Коля.

Основна маса опитаних батьків не цікавилася дитячим читанням і не турбувалася щодо відсутності вдома дитячої літератури. Лише у 44,8 % школярів, у яких наявна вдома література для дитячого читання, батьки цікавилися дитячим читанням. Переважна більшість батьків (83,5 %) відповіла, що вдома діти не читають літературу, оскільки вона відсутня, а також тому, що діти читають у школі, а вдома повинні відпочивати. Окремі батьки (8%) пояснили, що забезпечили дітей електронними носіями – планшетами тощо, тому їхні діти працюють у школі з електронними носіями. Комп'ютер у руках розумово відсталого учня виконує наступні функції: виступає як наочний посібник, як джерело навчальної інформації; забезпечує можливість коригувати властиві учням порушення психічного розвитку, розвивати мовлення, збагачуючи словниковий запас, формує естетичні смаки [3]. Водночас ми повідомили батькам, що тривале читання дитиною матеріалу з електронного носія негативно впливає на її фізичний та психічний стан. У дитини розвивається комп'ютерна залежність, формується кліпове мислення, тому необхідно контролювати хід дитячого читання. Також виявили, які твори подобається читати розумово відсталим підліткам. До експерименту залучили 493 учні 7-9 класів. Результати свідчать, що 25 % респондентам подобається читати оповідання; казки люблять читати 19,6 % школярів, переважно це учні сьомого класу та учні з нижчим рівнем розвитку пізнавальних можливостей.

Зокрема 3,7% дев'ятикласників із синдромом Дауна вказали на захоплення народними казками. Вірші із задоволенням читають 17,8% опитаних школярів. Довідкова література цікавить 23,2% респондентів, насамперед учнів 8-9 класів. Зокрема «про науку» бажали читати до 5-6% учнів 7-9 класів, конкретно вказавши напрям: філософія, економіка, історія, право. Фантастикою захоплюються 3,6% учнів, оскільки розумово відсталі не розуміють смислу фантастичних творів. Учениці 8-9 класів відповіли, що з комп'ютерних носіїв читають «романи про любов» [14].

Ми поцікавилися, чому розумово відсталі підлітки читають літературу. Сформованість мотивів читати художню та науково-пізнавальну літературу перевіряли за показниками: читання за вказівкою учителя (за програмою), за порадою знайомих, за бажанням, що дало змогу виявити ставлення учнів до читання не як до процесу діяльності, а як до процесу пізнання. В результаті виявили позитивне, негативне, індиферентне, добровільне й примусове ставлення учнів до читання літератури. Так 44% респондентів вказали, що добровільно відвідують шкільну і місцеву бібліотеки й читають літературу; 56% повідомили, що читати художню і науково-пізнавальну літературу їм рекомендують насамперед батьки, потім – учителі, вихователі, шкільні бібліотекарі. Позитивне ставлення до читання проявили 62% опитаних семикласників; 45% школярів повідомили, що читають заради того, «щоб розум був, щоб знати» [4].

Аналіз даних констатувального етапу дослідження дозволив виявити три рівні розвитку читацьких інтересів у даної категорії школярів: ініціативний, стимулювальний, пасивний. До ініціативного рівня віднесли 13% обстежених, які без нагадування педагогів і шкільного бібліотекаря цікавилися художньою літературою, орієнтувалися в тематиці творів. Орієнтуючись по ілюстрації на обкладинці книжки, намагалися самотійно вибрати у шкільній бібліотеці книжки для читання. Прочитавши твір, намагалися самотійно стисло переказати зміст прочитаного, правильно визначаючи головних і другорядних героїв, проявляли власне оцінне ставлення до них або описаних подій, наводили приклади з власного життєвого досвіду. Учні з розвитком читацького інтересу на стимулювальному рівні (56% респондентів) постійно потребували допомоги з боку педагога чи бібліотекаря. На прохання відповісти «чим сподобався чи не сподобався твір» не виявляли адекватного ставлення до вчинків героїв та описаних подій, оскільки не зуміли визначити причинно-наслідкові зв'язки між зображеним. Імена та прізвища героїв пам'ятали, але самотійно стисло розповісти зміст прочитаного твору або уривок з нього не могли, натомість активно використовували допомогу у вигляді евристично спрямованих запитань, що свідчило про значні потенційні можливості даної групи підлітків. 31% школярів віднесли до пасивного рівня, які не виявляли інтересу до читання творів будь-якого жанру, допомогу майже не сприймали. Більшість з них читали повільно, повторюючи слова та склади в них, а 6% школярів лише намагалися читати по складах, що негативно вплинуло на розуміння зміст прочитаного й формування інтересу до читання літератури. Лише стислий переказ педагогом або бібліотекарем змісту твору з одночасним

використанням ілюстрацій та відеоматеріалу викликав деяку зацікавленість до змісту твору [7].

Зважаючи на такий стан речей, ми провели бесіди з батьками. Насамперед ознайомили з отриманими результатами про дитяче читання, з роллю читання в житті людини, зі значенням книги для кожної людини, нагадавши батькам про їхні батьківські обов'язки щодо виховання дітей як особистостей, які в майбутньому мають жити й працювати самостійно. Основне, ознайомили батьків з особливостями роботи з художнім твором, яких вони повинні дотримуватися, організовуючи дитяче читання. Насамперед поцікавитися в дітей після прочитання ними книжки про що читали, тобто, щоб діти уявили і намагалися розповісти те, про що читали. Адже навіть у розумово відсталих підлітків досить бідна уява, обмежений життєвий досвід, на що впливає наявність розумової відсталості. Читаючи, розумово відсталі внаслідок порушення сигніфікативної функції мовлення не розуміють значення багатьох слів, їм важко розкодувати зображене у прочитаному матеріалі. Обов'язково поцікавитися в дітей, що сподобалося в читаному творі, зацікавило, чим саме зацікавило, тобто вчити дітей емоційно відгукуватися на прочитане, зважаючи на слова Л. Виготського про вплив афекту на інтелект, що важливо для розумово відсталих підлітків-читачів. Також необхідно виявити, як діти сприймають зображені в творі образи, чим їм сподобалися чи не сподобалися герої, чому не сподобалися.

Одним з напрямів роботи батьків щодо організації та проведення дитячого читання є ознайомлення їх з етапами діяльності дитини-читача з вміщеними в книгах ілюстраціями: пропедевтичний, орієнтувальний, виконавчий. Пропедевтичний етап полягає в ознайомленні з автором і назвою твору та ілюстрацією до твору. Орієнтувальний вимагає роботи з ілюстрацією з метою вияву її змісту порівняно з ілюстрованим текстом. Забезпечення інтерпретації прочитаного, визначення реалізації в ілюстративному матеріалі теми й головної думки забезпечує виконавчий етап. Важливо на кожному етапі роботи з ілюстрацією давати установку на сприймання візуального образу. Пропонували батькам заохочувати дітей до виконання різноманітних творчих завдань, завдяки яким активізується читацька діяльність: вправлення у виразному читанні, придумування власних ілюстрацій до прочитаного, усне складання опису зовнішнього вигляду героя тощо.

Зважаючи на отримані результати, з якими ознайомили батьків, звернули їхню увагу на необхідність запровадження домашнього читання дітьми художньої літератури та контролю за ним, оскільки така робота забезпечить формування читацької діяльності, виховання кожної дитини як активного читача та корекцію структурних компонентів її особистості.

Література:

1. Матвієнко О.В. Особливості професійної підготовки майбутніх вчителів до педагогічної взаємодії з батьками учнів. Наукові праці ЧНУ: наук. журнал / Чорном. Нац. ун-т ім. Петра Могили; ред. Кол.: О.П.Мещанінов (голова) [та ін.]. – Миколаїв: Вид-во ЧНУ імені Петра Могили, 2017. Т. 303. Вип. 291. С. 151–156 (Педагогіка).

2. Кравець Н. П. Аналіз художнього твору – важлива складова читацької діяльності розумово відсталих учнів // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського державного університету імені Івана Огієнка. Серія соціально-педагогічна / за ред. В. О. Гаврилова, В. І. Співака. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2009. – 462 с. – Вип.ХІІ. – С. 202 – 206.
3. Кравець Н. П. Використання комп'ютерних технологій у процесі роботи розумово відсталих школярів з творами художньої літератури // Особлива дитина: навчання і виховання, 2014. – №1/69 січень-лютий-березень. – С. 28-37.
4. Кравець Н. П. Діалогові технології та корекція читацької діяльності розумово відсталих учнів на уроках літератури // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. Вип. 55: збірник наукових праць / за наук. ред. академіка В. І. Бондаря. – К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016. – 254 с. – С. 108-115.
5. Кравець Н. П. Особистий розвиток молодших школярів з порушеннями інтелекту в умовах сім'ї засобами художньої літератури / Діти з особливими потребами в початковій школі: поради батькам: Книга 3 / Л. С. Вавіна, А. М. Висоцька, В. В. Жук та ін.; за ред. В. І. Бондаря, В. В. Засенка. К.: Наук. світ, 2006. – 212 с. – С. 154-174.
6. Кравець Н. П. Особливості психофізичного розвитку розумово відсталих учнів та чинники, що ускладнюють їхню читацьку діяльність // Наукові записки Ніжинського державного університету імені М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки, 2016. - №2. – С. 51-60.
7. Кравець Н. П. Роль художньої літератури у формуванні читацької діяльності розумово відсталих учнів // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Серія: Педагогічні науки. Луцьк, 2017. – №1 (351). – С. 141-150.
8. Осипова А. А. Общая психокоррекция: уч. пособие для студентов вузов. М.: ТЦ «Сфера», 2001. 512 с.
9. Петько Л.В. Вивчення гендерних ролей та взаємовідносин у сім'ї зі студентами ВНЗ на практичних заняттях з іноземної мови // Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія 11. Соціальна робота. Соціальна педагогіка: зб. наук. праць [за ред. А.Й.Капської]. – Вип. 14 (частина II). – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова. – 2012. – С. 112–123.
10. Петько Л.В. Впровадження педагогічних ідей В.О.Сухомлинського у процес формування професійно орієнтованого іншомовного навчального середовища для майбутніх дефектологів в умовах університету // Ідеї гуманної педагогіки та сучасна система інклюзивного навчання : зб. матер. Всеукр. науково-метод. конференції, присвяченої 97-річчю від дня народження В.Сухомлинського, 29–30.09.2015 / уклад. О.Е.Жосан. – Кіровоград: Ексклюзив-систем, 2015. – С. 315–318.
11. Петько Л. В. Реалізація концепції підготовки магістрів в Україні для роботи в інклюзивному освітньому просторі // Актуальні проблеми навчання та виховання людей в інтегрованому освітньому середовищі: Тр. XI Міжнар. наук.-практ. конф., листопад 2011 р. – Ч. I. – К. : ВМУРЛ «Україна». – 2011. – С. 92–94.
12. Тернопільська В. І. Взаємини у системі «педагог – вихованець – батьки» як важлива умова соціально-комунікативного розвитку молодших школярів // Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М. Драгоманова. – Серія 16. “Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики” : [зб. наук. праць] / ред. кол. О. Г. Мороз, Н. В. Гузій [та ін.]. – К.: НПУ, 2007. – Вип. 6 (16). – С. 93-98.
13. Овсієнко Л.М. Методика навчання переказів у 5-7 класах загальноосвітньої школи: навч.-метод. пос. – К. : Міленіум, 2011. – 181 с.
14. Kravets N. P. Parents participation in upbringing their children's with mental retardation as active readers // Geopolitical processec in the word today: Collection of scientific articles. «East West» Association for Advanced Studies and Higher Education. Vienna (Austria), 2016. – PP. 310-314.

15. Kravets N. P. Reading book as effective means to the formation readers' skills of mentally retarded pupils // Prospects for development of education and science: Collection of scientific articles. – Academic Publishing House of the Agricultural University Plovdiv, Bulgaria, 2016. – P. 314-317.

Kushniruk S.A.

Ph.D., Associate Professor,

Dragomanov National Pedagogical University (Ukraine, Kyiv)

FORMAL-LOGICAL ANALYSIS OF THE CONCEPTUAL AND-TERMINOLOGICAL SYSTEM OF UKRAINIAN DIDACTICS

Кушнірук С.А.

к.пед.н., доцент

НПУ імені М.П. Драгоманова (Україна, м. Київ)

ФОРМАЛЬНО-ЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ПОНЯТТЄВО-ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ СИСТЕМИ ВІТЧИЗНЯНОЇ ДИДАКТИКИ

Given results of the formal-logical and structural-functional analysis of the national educational-methodical and scientific literature on pedagogy and didactics (1857–2017), which reflect the objective state in development of the conceptual-terminological system of didactics in different periods of its development.

Key words: *pedagogy, didactics, formal-logical analysis, structural-functional analysis, conceptual-terminological system.*

Наведено результати проведення формально-логічного та структурно-функціонального аналізу вітчизняної навчально-методичної і наукової літератури з педагогіки та дидактики (1857–2017), які відображають об'єктивний стан розвитку поняттєво-термінологічної системи дидактики в різні періоди її розвитку.

Ключові слова: *педагогіка, дидактика, формально-логічний аналіз, структурно-функціональний аналіз, поняттєво-термінологічна система.*

Актуальність. Соціально-економічні трансформації в Україні, визначення пріоритетів гуманітарної політики, людиноцентричний характер освіти потребують особливого ставлення до педагогічної науки, яка наповнює суспільство культурологічним та гуманістичним змістом, є невід'ємною складовою загальної культури українського народу. Досвід минулого, його переосмислення, вивчення історико-педагогічної спадщини українського народу дають можливість простежити розвиток поняттєво-категорійного апарату вітчизняної дидактики [11; 12; 24; 25].

Виклад матеріалу. Для визначення основних складових поняттєво-категорійного апарату вітчизняної дидактики було проведено формально-логічний та структурно-функціональний аналіз навчально-методичної та наукової літератури з педагогіки та дидактики, оскільки дані види джерел змістовно відображають об'єктивний стан розвитку поняттєво-термінологічної системи дидактики в різні періоди її розвитку (таблиці 1, 2), дозволяють визначити базові (стабільні) і новітні поняття та терміни дидактики як галузі педагогічного знання [1].